

Privatumas internete

Tikslas: suprasti, kas yra asmens duomenys, privatumo išsaugojimo svarbą, suvokti, kad internete paskelbta informacija tampa vieša, kad ja gali pasinaudoti piktavaliai. Suformuoti ir įtvirtinti asmens duomenų apsaugos modelius.

Priemonės: vaizdo siužetas, projektorius, ekranas.

Metodai: vaizdo siužeto peržiūra, atvejų analizė, diskusijos.

Teorinis įvadas

Internetu perduodama arba jame skelbiama informacija gali būti matoma visame pasaulyje. Nesiimant specialių atsargumo priemonių, piktavaliai gali sužinoti ne tik asmeninius dalykus, bet paskui ir pasinaudoti kito asmens tapatybe (apsimesti tuo asmeniu).

Nesunku paaiškinti labai konkrečių privačių duomenų praradimo žalą, kai atskleidus savo internetinės bankininkystės prisijungimo duomenis galima prarasti visus pinigus.

Tačiau nei kiek ne mažesnė rizika interneto pokalbiuose atskleidus ar svetainėse paskelbus savo namų, darbovietės, mokyklos adresą, telefono numerį, asmenines nuotraukas. Turėdami šiuos duomenis piktavaliai gali pradėti persekioti, išnaudoti ar šantažuoti nepilnamečius.

Dar vieni plačiai vykdomi privatumo pažeidimai – interneto vartotojų sekimas, turint tikslą sužinoti jų naršymo įpročius, pomėgius, e. pašto adresų rinkimas, siekiant užversti vartotojus reklama ir kitais nepageidautiniais laiškais. Kuo patogesnes paslaugas, didesnes bendradarbiavimo galimybes teikia kuri nors interneto svetainė, tuo didesnė rizika joje prarasti privatumą.

Svarbiausia taisyklė naudojantis internetu - neatskleiskite savo tapatybės: vardo, pavardės, adreso, e. pašto adreso, kitų individualių duomenų. Juk jų neatskleidžiamame pirmam sutiktajam.

Internetu nenaudokite savo tikrojo vardo - sugalvokite slapyvardį. Informacija apie tėvų darbovietę, artimuosius, asmeninės svetainės adresus taip pat yra privatūs duomenys, bet kam jų neatskleiskite.

Neįveskite savo tikrų duomenų neaiškiose svetainėse, reikalaujančiose registracijos. Jei registracija reikalinga tam, kad galėtumėte iš tokios svetainės parsisiųsti dokumentą ar programą, nurodykite vienartinį e. pašto adresą. Laikinus e. pašto adresus galima gauti dažniausiai be jokios registracijos (paieškos raktažodžiai „disposable email“).

Tapatybės vagystė – kai vienas asmuo apsimeta kitu, žinodamas jo asmeninius duomenis.

Šiuo metu pasaulyje susirūpinta tuo, kad dar nepilnamečio asmens internete paskelbta informacija apie save po daugelio metų gali jį diskredituoti, formuoti jo neigiamą įvaizdį ir trukdyti jo karjerai bei asmeniniam gyvenimui.

Pamokos veiklos

Priklausomai nuo vaikų amžiaus ir turimų žinių, galima pradėti nuo įžanginių klausimų arba iškart parodyti vaizdo siužetą.

Įžanginiai klausimai

- Kas yra asmeniniai duomenys?
- Kokių duomenų negalima skelbti viešai?
- Kokios grėsmės gali iškilti paskelbus asmens duomenis?
- Ar teko patirti nemalonumų dėl savo asmens duomenų paskelbimo?

Vaizdo siužetas

Parodykite ir aptarkite vaizdo siužetą. Pasiūlykite vaikams sugalvoti išeitį (pašalinti viešai paskelbtą informaciją, kreiptis į suaugusiuosius).

„Ruporas“ (trukmė 3:00 min.), kūrėjas – eSlovensko.

Darbas grupėse

Pasiūlykite ir padėkite vaikams sugalvoti galimus privatumo apsaugos internete scenarijus.

Situacijos.

- 1 atvejis. Registruojantis reikia nurodyti savo vardą, pavardę, adresą, telefoną, e. paštą, kitus duomenis.
- 2 atvejis. Mokyklos (ar kitame viešajame) kompiuteryje naršote, naudojate savo e. paštą.
- 3 atvejis. Klasės draugas paprašo pašto slaptažodžio.

Rekomenduojami scenarijai.

1. Neteikti neprivalomų duomenų, naudoti slapyvardžius ir laikinus e. pašto adresus.
2. Pasinaudojus paštu atsijungti, išvalyti naršyklės žurnalą, naršyklę užverti.
3. Savo slaptažodžių negalima duoti niekam.

Diskusija

Surenkite diskusiją. Vaikai tegu dalijasi savo žiniomis, mokytojas tik moderuoja ir pataria socialinės elgsenos temomis.

Klausimai diskusijai.

1. Ar skiriasi saugus elgesys internete ir realiame gyvenime?
2. Kokią nuotrauką paskutinį kartą paskelbėte internete?
3. Apmąstykite, ką piktavaliai galėtų padaryti turėdami jūsų elektroninio pašto slaptažodį.

Paskelbkite trumpą pamokos išvadą.

Papildoma medžiaga

Filmukų ciklas „Vaikų privatumas internete“ (sukurta Lietuvos vartotojų instituto pagal projektą „Informuotumo didinimas apie vaikų privatumo apsaugą“).

1. Dalintis per daug – <http://youtu.be/5TxCGC-Audo>
2. Papildymas – http://youtu.be/1b_M1pt83eE
3. Justas – <http://youtu.be/TFkXqoa0PS4>
4. Darbo pokalbis – http://youtu.be/qiK_Fd6lIXQ